

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН В ОКРЕМИХ СФЕРАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ LEGAL REGULATION OF RELATIONS IN CERTAIN SPHERES OF BUSINESS AND ECONOMIC SECTORS

ЕКОНОМІКА ТА ПРАВО
ECONOMICS AND LAW

Розділ «Право»
Section Law

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2026.02.039>

УДК 346.1+347.2

Валентин ЩЕРБИНА, акад. НАПрН України, д-р юрид. наук, проф.,
Заслужений юрист України, професор кафедри економічного права
та економічного судочинства Навчально-наукового інституту права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
© orcid.org/0000-0003-4221-0965

Тетяна БОДНАР, чл.-кор. НАПрН України, д-р юрид. наук, проф.,
професор кафедри цивільного права Навчально-наукового інституту права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
© orcid.org/0000-0001-7066-453X

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ МАЙНА ДЕРЖАВНИХ ТА КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Ключові слова: заклади освіти, майно закладів освіти, правовий режим майна, власні надходження, співпраця з приватним інвестором.

Досліджено правовий режим майна державних і комунальних закладів освіти різних рівнів з урахуванням положень Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» та останніх змін до законодавства про освіту. Зауважено невизначеність у Законі України «Про освіту» прав, на яких майно належить закладам освіти та установам, організаціям і підприємствам системи освіти. Підкреслено, що передання державного або комунального майна державним або комунальним закладам на праві узуфрукту державного або комунального майна чи на іншому речовому праві на чуже майно, передбаченому законом, стосується лише закладів вищої освіти, професійної освіти та фахової передвищої освіти. Виявлено розходження в правовому регулюванні джерел власних надходжень закладів освіти та у визначенні напрямів їх використання. Критично проаналізовано положення Закону України «Про професійну освіту» щодо передачі закладу професійної освіти в управління. Обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення норм базового Закону України «Про освіту» і приведення у відповідність до нього положень спеціальних законів про освіту з максимальною, наскільки це можливо, уніфікацією норм щодо правового режиму майна зазначених закладів освіти всіх рівнів.

Ц и т у в а н н я: Щербина В., Боднар Т. Проблеми правового режиму майна державних та комунальних закладів освіти. *Економіка та право*. 2026. № 2. С. 39—46. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2026.02.039>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY 4.0 license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Вступ. Частина 1 ст. 53 Конституції України [1] встановлює право кожного на освіту. Освіта, як зазначено в преамбулі Закону України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту» (далі Закон про освіту) [2], є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти правового режиму майна закладів освіти досліджували Б.В. Дерев'янко, Л.В. Гурак та А.В. Гусь. Водночас внесення змін і доповнень до деяких законів України про освіту, пов'язаних, зокрема, з ухваленням законів України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» та «Про публічно-приватне партнерство», а також положення Закону України «Про професійну освіту» не були предметом дослідження вітчизняних науковців.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей правового режиму майна державних та комунальних закладів освіти, виявленні прогалин, неузгодженостей і суперечностей у законодавстві про освіту, обґрунтуванні та формулюванні пропозицій до законодавства, спрямованих на удосконалення правового режиму майна закладів освіти.

Результати дослідження. Проведення освітньої діяльності закладами освіти неможливе без відповідної матеріально-технічної бази.

Визначення поняття матеріально-технічної бази навчальних закладів та установ, організацій, підприємств системи освіти містив Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 № 1060-XII [3] (далі Закон про освіту 1991 р.), який втратив чинність із ухваленням нової редакції цього закону 2017 р.

Згідно з ч. 1 ст. 63 Закону про освіту 1991 р. матеріально-технічна база навчальних закладів та установ, організацій, підприємств системи освіти охоплювала будівлі, споруди, землю, комунікації, обладнання, транспортні засоби, службове житло та інші цінності.

Чинний Закон про освіту, оперуючи терміном «матеріально-технічна база», не розкриває змісту цього поняття, замінивши його переліком майна закладів освіти та установ, організацій, підприємств системи освіти і встано-

вивши, що до майна закладів освіти та установ, організацій, підприємств системи освіти належить: нерухоме та рухоме майно, зокрема будівлі, споруди, земельні ділянки, комунікації, обладнання, транспортні засоби, службове житло тощо; майнові права, включно з майновими правами інтелектуальної власності на об'єкти права інтелектуальної власності, зокрема інформаційні системи, об'єкти авторського права та/або суміжних прав; інші активи, передбачені законодавством (ч. 1 ст. 80 Закону про освіту).

Водночас, як і Закон про освіту 1991 р., чинний Закон про освіту містить відсылку норму про те, що майно закладів освіти та установ, організацій, підприємств системи освіти належить їм на правах, визначених законодавством.

Ця норма базового Закону про освіту передбачає звернення до спеціальних законів України в сфері освіти (освітніх законів): «Про позашкільну освіту» [4], «Про дошкільну освіту» [5], «Про повну загальну середню освіту» [6], «Про професійну освіту» [7], «Про фахову передвищу освіту» [8], «Про вищу освіту» [9].

Однак слід врахувати, що за Законом України від 09.01.2025 № 4196-IX «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» (далі Закон 4196) [10] передання державного або комунального майна державним чи комунальним закладам на праві узуфрукту державного або комунального майна чи на іншому речовому праві на чуже майно, передбаченому законом, стосується лише закладів вищої освіти (ч. 2 ст. 70 Закону України «Про вищу освіту»), закладів професійної освіти (ч. 1 ст. 56 Закону України «Про професійну освіту») та закладів фахової передвищої освіти (ч. 2 ст. 65 Закону України «Про фахову передвищу освіту»).

Заклад позашкільної освіти володіє, користується і розпоряджається майном, земельною ділянкою відповідно до законодавства України (ч. 1 ст. 27 Закону України «Про позашкільну освіту»), а згідно з ч. 1 ст. 61 Закону України «Про повну загальну середню освіту» правові заходи володіння, користування і розпорядження майном закладів загальної середньої освіти визначаються Законом України «Про освіту», цим Законом та іншими актами законодавства.

Отже, можна констатувати, що право, на якому майно державної та комунальної власності

належить державним чи комунальним закладам позашкільної загальної середньої освіти, не визначено законодавством про освіту.

Закон України «Про дошкільну освіту», встановивши в ч. 1 ст. 52, що кошти, рухоме і нерухоме майно, майнові та немайнові права закладу дошкільної освіти належать йому на правах, визначених законодавством, у ч. 3 цієї статті зазначає, що об'єкти та інше майно державних і комунальних закладів дошкільної освіти використовуються ними, зокрема, на умовах *оперативного управління, господарського відання* (курсиви наш. — Авт.), оренди тощо.

Із урахуванням того, що згідно з ч. 3. ст. 13 Закону 4196 закріплення (передання) майна за юридичними особами на праві господарського відання або на праві оперативного управління забороняється (у перехідний період ці права зберігаються, відповідно, за суб'єктами підприємництва і суб'єктами господарювання), слова «зокрема на умовах оперативного управління, господарського відання, оренди тощо» з ч. 3 ст. 52 Закону України «Про дошкільну освіту» доцільно вилучити.

Натомість ч. 3 ст. 80 Закону про освіту доцільно викласти в такій редакції:

«3. Державне та комунальне майно належить державним і комунальним закладам освіти усіх рівнів на праві узупинку державного або комунального майна чи на іншому речовому праві на чуже майно, визначеному законом.

Основні фонди, оборотні кошти та інше майно державних і комунальних закладів освіти не підлягають вилученню, крім випадків відчуження майнових об'єктів, що належать до основних фондів, у порядку, визначеному законами України «Про управління об'єктами державної власності», «Про місцеве самоврядування в Україні», та інших випадків, встановлених законом».

Внесення цього доповнення до Закону про освіту встановлюватиме однакове для всіх державних і комунальних закладів освіти речове право на державне чи комунальне майно, яким є узупинку.

Важливе значення для забезпечення провадження освітньої діяльності має фінансування закладів освіти, яке здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Одним із видів таких джерел є власні надходження державних і комунальних закладів осві-

ти, що, зокрема, мають право надавати платні освітні та інші послуги, перелік яких затверджує Кабінет Міністрів України. Засновники відповідних закладів освіти мають право затверджувати переліки платних освітніх та інших послуг, що не увійшли до переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України (ч. 3 ст. 78 Закону про освіту).

Проблемою, на яку звертали увагу в наукових дослідженнях [11, с. 14—15] і вирішення якої потребує уніфікованого підходу законодавця, є визначення правового режиму власних надходжень державних і комунальних закладів освіти.

По-перше, це стосується джерел формування власних надходжень, перелік яких, як впливає зі змісту ст. 78 Закону про освіту, відрізняється залежно від рівня закладу освіти.

По-друге, освітні закони по-різному визначають напрями використання власних надходжень. Так, ч. 1 ст. 61 Закону про освіту встановлено, що оплата праці педагогічних і науково-педагогічних працівників здійснюється за рахунок коштів державного та/або місцевого бюджетів, коштів засновників, власних надходжень закладів освіти, грантів, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

За загальним правилом, заклад освіти має право за рахунок власних надходжень та інших джерел, не заборонених законодавством, встановлювати педагогічним і науково-педагогічним працівникам доплати, надбавки, премії та інші види заохочень (ч. 6 ст. 61 Закону про освіту). Крім того, згідно з ч. 8 ст. 61 Закону про освіту педагогічним і науково-педагогічним працівникам за рахунок власних надходжень закладів освіти може надаватися матеріальна допомога для розв'язання соціально-побутових питань. Умови надання такої допомоги визначаються установчими документами закладів освіти або колективним договором.

Однак це положення базового закону про освіту не відтворене в спеціальних законах.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 64 Закону України «Про професійну освіту» заклад професійної освіти має право провадити фінансово-господарську діяльність, пов'язану з виробництвом і реалізацією товарів, виконанням робіт та/або наданням послуг, що забезпечують практичну підготовку здобувачів професійної освіти, інших осіб, які навчаються у закладі професійної освіти, та здобуття ними компетентностей, ви-

значених професійним стандартом або освітньою програмою з відповідної професійної кваліфікації (групи професійних кваліфікацій); провадити іншу фінансово-господарську діяльність, що передбачена його установчими документами.

Проте, як використовуються кошти, отримані від провадження фінансово-господарської діяльності, ця стаття не визначає.

Натомість ч. 6 ст. 64 згаданого вище закону встановлює, що власні надходження державних і комунальних закладів професійної освіти зі статусом бюджетної установи, отримані як благодійні внески, гранти та дарунки, можуть розміщуватися на поточних та/або депозитних рахунках у банках державного сектору.

Надходження від розміщення коштів закладу професійної освіти зі статусом бюджетної установи на вкладних (депозитних) рахунках у банках державного сектору (тобто відсотки на банківський вклад. — *Авт.*) у розмірі до 30 % коштів, отриманих протягом бюджетного періоду, спрямовуються на оплату праці, заохочення, зокрема преміювання, працівників, залучених до організації та провадження власної господарської діяльності, та здобувачів професійної освіти відповідно до колективного договору та внутрішніх актів закладу професійної освіти.

Як можуть бути використані кошти, розміщені на рахунках у банку, в разі припинення договору банківського вкладу, Закон про освіту знов-таки не визначає.

Ще обмеженіші у визначенні напрямів використання власних надходжень державні та комунальні заклади вищої освіти, власні надходження яких є чи не найбільшими, як порівняти з аналогічнимикладами освіти інших рівнів.

Із абз. 3 ч. 2 ст. 70 Закону України «Про вищу освіту» встановлено, що власні надходження державних і комунальних закладів вищої освіти, отримані від плати за послуги, які надаються згідно з освітньою, науковою та навчально-виробничою діяльністю, благодійні внески та гранти відповідно до рішення, ухваленого вченою радою закладу вищої освіти, зараховуються на спеціальні реєстраційні рахунки, відкриті в територіальному органі центрального органу виконавчої влади у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, або на поточні та/або вкладні (депозитні) рахунки установ державних банків. Ці доходи, а також відсотки, отримані від розміщення коштів закла-

ду вищої освіти, наукової установи на вкладних (депозитних) рахунках в установах державних банків, включаються до фінансового плану (кошторису) закладу вищої освіти, наукової установи і можуть використовуватися на придбання майна і його використання, капітальне будівництво та ремонт приміщень, поліпшення матеріально-технічного, навчально-лабораторного, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу тощо в межах статутної діяльності закладу вищої освіти.

Подібні приклади можна було б продовжити, але й наведених достатньо, на наш погляд, для висновку щодо необґрунтованого підходу законодавця до встановлення різного правового режиму власних надходжень державних і комунальних закладів освіти.

По-третє, жоден з освітніх законів не визначає права, на якому власні надходження належать закладу освіти.

Здавалося б, що термін «власні надходження» свідчить про їхню належність державним і комунальнимкладам освіти на праві власності, оскільки на праві узурфрукту цимкладам освіти передається відповідно державне чи комунальне майно, проте правова невизначеність у цьому випадку не дає підстав для подібного висновку.

Отже, з метою подолання наявної прогалини в законодавстві про освіту доцільно визначити, що власні надходження державних і комунальних закладів освіти всіх рівнів є власністю відповідного закладу освіти, а також встановити єдині для зазначених закладів освіти напрями застосування власних надходжень з певними обмеженнями (у відсотковому відношенні) їх використання для оплати праці та матеріального заохочення наукових, педагогічних, науково-педагогічних та інших працівників закладів освіти — учасників освітнього процесу.

Ухвалений 2025 р. Верховною Радою України Закон України «Про публічно-приватне партнерство» [12] внесенням змін до Закону про освіту розширив можливості співпраці з приватним інвестором у сфері освіти та визначив джерела фінансування розвитку освіти.

Водночас лише зміни до Закону України «Про фахову передвищу освіту», що передбачають, зокрема, спільне фінансування: закладів фахової передвищої освіти, а також юридичних і фізичних осіб, які провадять освітню діяльність; баз практичної підготовки; підготовки фахівців

у сфері фахової передвищої освіти, а також здійснення заходів щодо соціального захисту та поліпшення житлових умов працівників сфери фахової передвищої освіти та її здобувачів, забезпечують, на наш погляд, належні умови для реальної співпраці з приватним інвестором з метою розвитку фахової передвищої освіти.

Видається, що подібні та інші форми співпраці з приватним інвестором доцільно було б запровадити і щодо закладів освіти інших рівнів, передусім державної та комунальної власності, для чого внести відповідні зміни до спеціальних законів про освіту, заразом узгодивши термінологію цих законів із Законом України «Про публічно-приватне партнерство», оскільки в окремих із них зберігся термін «державно-приватне партнерство».

Насамкінець звернемося до ще одного, проблемного, на наш погляд, аспекту регулювання майнових відносин закладів освіти.

Здавалося б, що певним орієнтиром, а в регулюванні окремих відносин — і еталоном, міг би стати ухвалений 2025 р. Закон України «Про професійну освіту» (зазначимо, що в ч. 3 ст. 53 Конституції України йдеться про професійно-технічну освіту. — *Авт.*), проте формулювання деяких його положень викликають заперечення і несприйняття як норм права.

Йдеться про передбачене ст. 68 зазначеного закону *передання закладу професійної освіти в управління* (курсив наш. — *Авт.*). Відповідно до ч. 1 цієї статті засновник комунального закладу професійної освіти має право передати заклад професійної освіти в управління юридичній особі (управителю) шляхом укладення договору про передання в управління закладу професійної освіти, в якому, зокрема, повноваження з управління розподіляються між засновником і управителем.

Очевидно, що законодавець мав на увазі управління не комунальним закладом професійної освіти, а його майном, оскільки гл. 70 Цивільного кодексу України [13] передусім містить норми щодо управління майном. Управління юридичною особою, якою є згідно з п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про професійну освіту» заклад професійної освіти, на договірних засадах ні Цивільний кодекс України, ні інші закони не передбачають. Ба більше, ч. 1 ст. 37 Закону України «Про професійну освіту» встановлює, що управління закладом професійної освіти в межах повноважень, визначених зако-

ном і установчими документами цього закладу, здійснюють: засновник, керівник закладу професійної освіти, наглядова рада, педагогічна рада, інші органи, визначені установчими документами закладу професійної освіти, не називаючи серед цих суб'єктів управління управителя.

Крім того, як встановлено ч. 3 ст. 68 цього закону, комунальне майно, що використовується відповідно до договору про управління, не може бути предметом застави, іпотеки, стягнення, джерелом погашення боргу, і щодо такого майна не можуть вчинятися дії, наслідком яких може бути припинення комунальної власності на таке майно.

Із положень ч. 3 ст. 68 Закону України «Про професійну освіту» у системному зв'язку її положень з положеннями статей 66 (Майно закладів професійної освіти) та 67 (Оренда єдиного майнового комплексу державного, комунального закладу професійної освіти) можна зробити висновок, що в ст. 68 йдеться не про управління закладом освіти, а про управління його майном, що й доцільно відобразити в ст. 68 Закону України «Про професійну освіту», заодно узгодивши назву й термінологію з ч. 3 ст. 53 Конституції України.

Висновки. Поспішне ухвалення Закону 4196 не спростило, а навпаки в низці випадків призвело до суперечностей і неузгодженостей у визначенні правового режиму майна державних і комунальних закладів освіти.

Видається, що під час законодавчого встановлення правового режиму майна державних і комунальних закладів освіти доцільно врахувати такі елементи правового режиму, як види майна та його структура, правовий титул майна, джерела набуття, порядок володіння, користування та розпорядження майном, звернення стягнення на майно та порядок розпорядження майном з боку уповноважених органів.

Проведене дослідження правового режиму майна державних і комунальних закладів освіти свідчить про доцільність удосконалення норм базового Закону України «Про освіту» і приведення у відповідність до нього положень спеціальних законів про освіту з максимальною, наскільки це можливо, уніфікацією норм щодо правового режиму майна зазначених закладів освіти всіх рівнів (дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійної, фахової передвищої, вищої).

Вважаємо, що встановлення відмінних правових режимів майна в законах, норми яких регулюють діяльність державних і комунальних закладів освіти, може мати своїм негативним наслідком прояви дискримінації як закладів освіти різного рівня та різних форм власності, так і їхніх наукових, педагогічних, науково-педагогічних працівників, а також інших осіб, залучених до освітнього процесу.

Із урахуванням викладеного потребують уточнення положення спеціальних законів про освіту щодо: а) прав, на яких майно може передаватися чи закріплюватися за державними та комунальними закладами освіти; б) джерел формування майна державних і комунальних за-

кладів освіти всіх рівнів; в) правового титулу власних надходжень та напрямів їх використання державними та комунальними закладами освіти; г) співпраці державних і комунальних закладів освіти з приватним інвестором. Також має враховуватися положення ч. 4 ст. 13 Конституції України, згідно з яким усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

Вважаємо, що предметом подальших наукових досліджень правового режиму майна державних і комунальних закладів освіти можуть стати проблеми правового регулювання відносин оренди та приватизації їхнього майна, а також питання фінансово-господарської діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 21.03.2026).
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 21.03.2026).
3. Про освіту: Закон України від 23.05.1991 № 1060-XII. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/ed20000622#Text> (дата звернення: 21.03.2026).
4. Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 № 1841-III. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#n287> (дата звернення: 21.03.2026).
5. Про дошкільну освіту: Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 21.03.2026).
6. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 21.03.2026).
7. Про професійну освіту: Закон України від 21.08.2025 № 4574-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text> (дата звернення: 21.03.2026).
8. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#n1012> (дата звернення: 21.03.2026).
9. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 21.03.2026).
10. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> (дата звернення: 21.03.2026).
11. Щербина В.С., Боднар Т.В. Особливості правового режиму державного майна, закріпленого за закладами освіти, культури та медичними закладами державної форми власності. *Юридична Україна*. 2019. № 7. С. 12—20. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/urykr_2019_7_4%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/urykr_2019_7_4%20(4).pdf) (дата звернення: 21.03.2026).
12. Про публічно-приватне партнерство: Закон України від 19.06.2025 № 4510-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20?find=1&text=освіт#w1_59 (дата звернення: 21.03.2026).
13. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 21.03.2026).

Дата надходження: 21.03.2026

Дата прийняття до друку: 01.04.2026

Дата публікації: 15.06.2026

REFERENCES

1. Konstytutsiya Ukrainy vid 28.06.1996 No. 254k/96-VR. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> [in Ukrainian].
2. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 No. 2145-VIII. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
3. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 23.05.1991 No. 1060-XII. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/ed20000622#Text> [in Ukrainian].
4. Pro pozashkilnu osvitu: Zakon Ukrainy vid 22.06.2000 No. 1841-III. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#n287> [in Ukrainian].
5. Pro doshkilnu osvitu: Zakon Ukrainy vid 06.06.2024 No. 3788-IX. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> [in Ukrainian].
6. Pro povnu zahalnu serednyu osvitu: Zakon Ukrainy vid 16.01.2020 No. 463-IX. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> [in Ukrainian].
7. Pro profesiynu osvitu: Zakon Ukrainy vid 21.08.2025 No. 4574-IX. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text> [in Ukrainian].
8. Pro fakhovuperedvyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 06.06.2019 No. 2745-VIII. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#n1012> [in Ukrainian].
9. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 No. 1556-VII. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
10. Pro osoblyvosti rehulyuvannya diyalnosti yurydychnykh osib okremykh orhanizatsiyno-pravovykh form u perekhidnyy period ta obiednan yurydychnykh osib: Zakon Ukrainy vid 09.01.2025 No. 4196-IKH. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> [in Ukrainian].
11. Shcherbyna V.S., Bodnar T.V. Osoblyvosti pravovoho rezhymu derzhavnoho mayna, zakriplenoho za zakladamy osvity, kultury ta medychnymy zakladamy derzhavnoyi formy vlasnosti. *Yurydychna Ukrayina*. 2019. No. 7. P. 12-20. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/urykr_2019_7_4%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/urykr_2019_7_4%20(4).pdf) [in Ukrainian].
12. Pro publichno-pryvatne partnerstvo: Zakon Ukrainy vid 19.06.2025 No. 4510-IX. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20?find=1&text=osvit#w1_59 [in Ukrainian].
13. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

Date of receipt: 21.03.2026

Date of acceptance for publication: 01.04.2026

Date of publication: 15.06.2026

Valentyn SHCHERBYNA,
Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine,
Dr. Sci. (Law), Professor, Honored Lawyer of Ukraine,
Professor of the Department of Economic Law
and Economic Justice Educational and Scientific Institute of Law
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-4221-0965

Tetiana BODNAR,
Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine,
Dr. Sci. (Law), Professor, Professor of the Department of Civil Law
Educational and Scientific Institute of Law
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7066-453X

PROBLEMS OF THE LEGAL REGIME OF PROPERTY OF STATE AND MUNICIPAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article, taking into account the provisions of the Law of Ukraine “On the Features of Regulation of the Activities of Legal Entities of Certain Organizational and Legal Forms in the Transitional Period and Associations of Legal Entities” and recent amendments to the legislation on education, examines the legal regime of property of state and municipal educational institutions of various levels.

It has been noted that the Law of Ukraine ‘On Education’ lacks clarity regarding the legal basis on which property is owned by educational establishments and institutions, organisations and enterprises within the education system.

It is emphasized that the transfer of state or municipal property to state or municipal institutions on the right of usufruct of state or municipal property or on another property right to someone else's property, provided for by law, applies only to institutions of higher education, vocational education and professional pre-higher education. In relation to other types of educational institutions, the construction "on the rights determined by legislation" used in the Law of Ukraine "On Education" applies.

There are differences in the legal regulation of the sources of own revenues of educational institutions and in determining the directions of their use.

The provisions of the Law of Ukraine "On Vocational Education" regarding the transfer of a vocational education institution to management are subjected to critical analysis.

Based on the results of the study, proposals are substantiated to improve the norms of the basic Law of Ukraine "On Education" and bring the provisions of special laws on education into line with it with the maximum, as far as possible, unification of norms regarding the legal regime of the property of the specified educational institutions of all levels (pre-school, out-of-school, general secondary, vocational, professional pre-higher, higher), since the establishment of different legal regimes of property in the laws, the norms of which regulate the activities of state and municipal educational institutions, may have as its negative consequence manifestations of discrimination both of educational institutions of different levels and different forms of ownership, and their scientific, pedagogical, scientific and pedagogical employees, as well as other persons involved in the educational process.

The need to clarify the provisions of special laws on education regarding: a) the rights on which property may be transferred or assigned to state and municipal educational institutions, b) the sources of formation of property of state and municipal educational institutions of all levels, c) the legal title of own revenues and directions of their use by state and municipal educational institutions, d) cooperation of state and municipal educational institutions with a private investor is noted.

Keywords: educational institutions, property of educational institutions, legal regime of property, own revenues, cooperation with a private investor.